

ANDRZEJ DERDZIUK OFMCap
Instytut Teologii Moralnej KUL

ŚWIATOWE SPOTKANIE PRZEDSTAWICIELI ETYKI TEOLOGICZNEJ W TRYDENCIE

Teologia moralna obejmuje coraz szerszą dziedzinę zagadnień, gdyż rozwija się zakres problematyki będącej przedmiotem jej badań. Należą one przede wszystkim do zakresu bioetyki i kwestii społecznych. Owo rozszerzenie wpływa też na samą terminologię, tak iż niektórzy nie mówią już o teologii moralnej, ale o etyce teologicznej. Od siedmiu lat istnieje organizacja *Catholic Theological Ethics in the World Church*, która skupia przedstawicieli różnych dyscyplin zajmujących się problematyką życia moralnego i szeroko rozumianą ochroną zdrowia. W dniach 24-27 lipca 2010 w Trydencie odbyło się światowe spotkanie specjalistów w tych dziedzinach zorganizowane przez wyżej wspomnianą organizację. Nawiązując do miejsca Soboru Trydenckiego organizatorzy sformułowali hasło spotkania *In the Currents of History: from Trent to the Future*. W zamyśle komitetu organizacyjnego, któremu przewodzili James Keenan z Boston College i Antonio Autiero z Fondazione Bruno Kesler z Trydentu, należy wyjść od historii, by rozważając dzieje teologii, sformułować postulaty na przyszłość, które będą wskazywać nowe drogi rozwoju etyki teologicznej.

W Trydencie spotkało się prawie sześćset uczonych z 73 krajów świata, którzy podczas czterodniowych obrad słuchali referatów i wymieniali się doświadczeniami. Z Polski uczestniczyło w spotkaniu 11 przedstawicieli reprezentujących różne środowiska naukowe. Wygłaszając w sumie trzy referaty, Polacy byli jednak ledwie zauważeni w całej panoramie uczestników. W programie obrad przewidziano sesje plenarne oraz sesje paralelne i równoczesne. W ramach sesji równoczesnych sformowano 20 różnych grup językowych, które podejmowały szczegółowe zagadnienia przedstawiane w postaci trzech 15-minutowych referatów. Podczas całego kongresu wygłoszono 268 referatów dotyczących historii teologii moralnej, etyki biblijnej, kwestii sumienia, wartości, wojny i pokoju, ochrony zdrowia, etyki seksualnej i tematyki *gender*. Bogactwo treści oferowane uczestnikom stanowiło też wielką mozaikę poglądów, które oscylowały od wierności nauczaniu Kościoła do otwartego kontestowania wypowiedzi Magisterium Ecclesiae.

W sesji wprowadzającej zabrał głos abp Bruno Forte, który charakteryzując obecny stan ludzkości porównał ją do sytuacji rozbitka rozpaczliwie poszukującego punktu odniesienia i potrzebującego solidarności z innymi oraz pomocy ze strony Zbawcy. Mercy Amba Oduyoye z Ghany, członkini Kościoła luterńskiego, mówiła o konieczności uwzględnienia w uprawianiu etyki teologicznej nowej perspektywy dialogu interreligijnego i wyzwolenia kobiet afrykańskich. Z kolei muzułmanin Ahmad Syafii Ma'arif z Indonezji wskazał na konieczność dialogu religijnego, który pozwoli na

przewyciężenie antropocentryzmu w refleksji teologicznej. Pierwszy dzień obrad, poświęcony przeszłości, obejmował sesje tematyczne dotyczące wpływu historii na kształtowanie się myślenia teologicznego i ukazywał zasady metodologiczne w uprawianiu historii. Istotnym wydarzeniem kongresu było wystąpienie abpa Reinharda Marxa z Monachium, który mówił o konieczności wyzwolenia teologii zarówno od uprzedzeń niechęci do Kościoła, jak i od zbytniego subiektywizmu, który prowadzi do utraty kontaktu z rzeczywistością.

Tematyka referatów bardzo często nawiązywała do aktualnych wyzwań stojących przed teologami i etykami. Najczęściej podejmowanymi były kwestie bioetyczne, które są też punktem sporu między zwolennikami oparcia nauczania na prawdzie o naturze człowieka a myślicielami z zakresu autonomii moralnej. W dyskusjach zauważało się dwojakie podejście do zagadnień etycznych. Z jednej strony była ekspozowana argumentacja oparta na teologicznej wizji rzeczywistości, która wypływa z aktu stwórczego Boga i jest wypełniona zbawczą łaską Chrystusa. Z drugiej zaś strony podnoszono głosy uwzględniające perspektywę socjologiczną odwołującą się do odczuć społecznych i mentalności tego świata. Próba zuniformizowanej odpowiedzi na wyzwania społeczne prowadzi jednak do zaniżania wymagań i ukazywania wyjątków, jako determinujących wydarzenia, które każą zmieniać normę. Nagłaśnianie szczególnych sytuacji poruszających wrażliwość na cierpienie prowadzi do radykalnego unikania jakiegokolwiek wykluczenia, nawet jeśli jest ono wyrazem wcześniejszego wyboru, który doprowadził do ponoszenia poważnych konsekwencji w postaci cierpienia i zagubienia.

Światowe spotkanie przedstawicieli etyki teologicznej w Trydencie nie miało na celu wypracowania jednolitego stanowiska w kwestiach etycznych, gdyż jest ono niemożliwe w tak spluralizowanym środowisku. Chodziło jedynie o stworzenie forum wymiany doświadczeń i dzielenia się swoim punktem widzenia. Mimo nastawienia na słuchanie i szacunek do innych, nie było widać szczególnej woli do wzajemnego przekonywania się, bo rozbieżne stanowiska aż nadto ukazują podziały dokonujące się nie tylko w zakresie przyjmowania lub odrzucania stanowiska Kościoła. Chodzi o podstawowy paradygmat teologii moralnej, która nie jest już słuchaniem zewnętrznych norm, ale jest drogą formułowania wskazań do szczęścia pojmowanego na sposób subiektywny. Smutna konstatacja, że trudno znaleźć wspólne stanowisko na płaszczyźnie podstawowych wskazań dotyczących dobra i zła ludzkiego postępowania stanowi wielkie wyzwanie do poszukiwania właściwego języka i oparcia się na głębokim fundamencie wiary, która nie będzie tylko ozdobnikiem wypowiedzi etyki teologicznej, ale istotnym punktem odniesienia w myśleniu i działaniu chrześcijan.

Ogromne bogactwo treści i poglądów oraz interesujące spotkania z czołowymi przedstawicielami najbardziej renomowanych uczelni teologicznych i etycznych było też pomnażane przez samą atmosferę miasta, które dzięki swemu habitatowi historycznemu, zachowującemu pamięć o wielkiej przeszłości i zarazem ogromnej życzliwości i gościnności współorganizatorów konferencji, pomagało czuć się uczestnikiem wielkiej rodziny, która na sposób poważny debatuje, jak dzisiaj odkrywać i wskazywać innym drogę do szczęścia. Uroczysta Msza święta w katedrze, w której odbywały się obrady Soboru Trydenckiego, ukazała potrzebę nowej refleksji nad przeszłością, która naznaczając określone wybory Kościoła wzywa dziś do sprostania wyzwa-

niom, które Duch, prowadzący Lud Boży, stawia przed teologami. Obok oficjalnego odwoływania się do więzi z Kościołem hierarchicznym do rangi symbolu urasta obecność w ofercie sprzedawanych w hallu obrad książki Petera Singera *The practical ethic* i podsumowującego całość spotkania przemówienia Charlesa Currana.